

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรกว่าร้อยละ 70¹ มีอาชีพทำการเกษตร ดังนั้นฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศจะเจริญเพียงใดส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับผลผลิตทางด้านการเกษตร พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๆ ของไทยนอกจากข้าว มันสำปะหลัง ฯลฯ แล้วถั่วเขียวยังเป็นพืชที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งที่เกษตรกรนิยมปลูกกันอย่างแพร่หลายเพราะนอกจากเป็นพืชอายุสั้นที่สามารถได้รับผลตอบแทนเร็วกว่าพืชชนิดอื่นแล้ว เกษตรกรยังสามารถปลูกถั่วเขียวเป็นพืชหมุนเวียนกับพืชหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพด ฯลฯ ได้ นอกจากนี้การส่งออกถั่วเขียวยังสามารถทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมากซึ่งจากตัวเลขการส่งออกเดือน พฤษภาคม 2530 นี้ปรากฏว่าสามารถส่งออกถั่วเขียวผิวมันไปจำนวน 49,725 ตัน มูลค่า 375.9 ล้านบาท² แต่อย่างไรก็ตามปริมาณการส่งออกนี้เมื่อเทียบกับระยะเดียวกันของปีก่อนแล้วลดลงถึงร้อยละ 10.80 และมูลค่าก็ลดลงร้อยละ 32.50 ตามลำดับ³ ปัญหาที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรชาวยุโรปต่างประเทศของถั่วเขียวผิวมันคือเรื่องเชื้อราและคุณภาพของผลผลิตต่ำและที่สำคัญคือ การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีความทนทานต่อโรคและแมลงไว้ใช้สำหรับการเพาะปลูก

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งเป็นส่วนราชการมีหน้าที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์พืชที่ดีของเกษตรกรจึงได้มีการจัดตั้งศูนย์ขยายพันธุ์พืชขึ้นในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพสูงในการเพาะปลูก ให้การฝึกอบรมถ่ายทอดวิทยาการด้านเมล็ดพันธุ์พืช พัฒนาเทคโนโลยีทางการเกษตร โดยอาศัยความรู้ใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการผลิตและคัดเลือกพันธุ์ที่ดีไว้สำหรับการเพาะปลูก สำหรับการส่งเสริมการเพาะปลูกถั่วเขียวทางราชการได้มีการแนะนำถั่วเขียวพันธุ์อุ้มทอง 1 ที่ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์พื้นเมืองที่เกษตรกรเคยใช้ปลูกกันมาแต่ก่อนและคุณภาพยังตรงตามความต้องการของตลาด

¹ กมลลักษณ์ โทสกุล " เมล็ดพันธุ์ : หัวใจสำคัญของการพัฒนาเกษตรกรรมไทย " วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพจำกัด พฤศจิกายน 2529 ปีที่ 19 ฉบับที่ 11
² ช่างพาณิชย์ ฉบับวันศุกร์ที่ 28 สิงหาคม 2530 ปีที่ 38 ฉบับที่ 9837
³ เรื่องเดียวกัน

ในต่างประเทศ แต่การผลิตเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวอุทอง 1 ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชยังไม่เพียงพอกับความ ต้องการของเกษตรกรจึงได้ส่งเสริมให้มีโครงการจัดทำแปลงขยายพันธุ์พืช เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยทางศูนย์ฯ จะรับซื้อเมล็ดพันธุ์ที่ผลิตได้เพื่อนำไปจำหน่ายให้เกษตรกรนำไปใช้เพาะปลูก

การศึกษาในเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตรจะช่วยให้ทราบถึงต้นทุนในการให้บริการและประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งจะ เป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุง การบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ด้านเกษตรกรผู้ร่วมโครงการก็จะ ได้ทราบถึงต้นทุน และผลตอบแทนในการทำแปลงขยายพันธุ์แก้วเขียวเพื่อใช้พิจารณาเปรียบเทียบกับ การเพาะปลูกพืช ชนิดอื่นสำหรับการวางแผนการผลิตของตน ข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนข้อคิดเห็นของเกษตรกรผู้ร่วม โครงการที่ได้รับจากการศึกษาจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวและเจ้าหน้าที่รัฐบาลที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำไปใช้วางแผนพัฒนาการเกษตรให้มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพตลาดในปัจจุบัน โดยเฉพาะบริษัทผู้ค้าและผลิตเมล็ดพันธุ์พืชที่มีความ สนใจจะเข้ามาลงทุนในธุรกิจประเภทนี้ ข้อเสนอแนะและแนวทางต่าง ๆ ที่ได้มีการศึกษาไว้นี้จะ เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร ส่วนราชการและประเทศชาติโดยส่วนรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการศึกษานี้ คือ

1. เพื่อศึกษาระบบและวิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ
3. เพื่อศึกษาต้นทุนในการปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวของกรมส่งเสริมการเกษตร รวมทั้งการใช้ปัจจัยการผลิตในวิธีการเพาะปลูกแก้วเขียววิธีการต่าง ๆ
4. ศึกษาปัญหาและวิธีการแก้ไขในการผลิตเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่ดีทั้ง ปริมาณและคุณภาพซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต

สมมติฐานในการศึกษา

1. ต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์แก้วเขียวของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการ จะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่เพาะปลูกและวิธีในการเพาะปลูก

2. ราคาจำหน่ายของเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวที่ผลิตโดยกรมส่งเสริมการเกษตรจะต่ำกว่าต้นทุนการผลิต

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มีขอบเขตดังนี้

1. เน้นศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนและอัตราผลตอบแทนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวอุทอง 1
2. ศึกษาเฉพาะการเพาะปลูกในฤดูฝนปีการเพาะปลูก 2528/2529 เท่านั้น
3. ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการการศึกษา ได้มีการพิจารณาเลือกทำการการศึกษาจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัดชัยนาทรวมทั้งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ทั้งนี้เนื่องจากศูนย์ฯ ทั้งสองมีความพร้อมและความเชี่ยวชาญในการผลิต นอกจากนี้ยังมีกำลังในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียวอุทอง 1 ในอัตราสูง
4. ระยะเวลาที่ออกศึกษาภาคสนาม (Field Research) ได้ทำการรวบรวมเก็บข้อมูลในระหว่างเดือน มกราคม-เมษายน 2530 ซึ่งเป็นช่วงที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวและขายผลผลิตออกไปแล้ว

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยรวบรวมจากแหล่งต่อไปนี้
 - 1.1 จากการสังเกตการณ์โดยทั่วไปภายในศูนย์ขยายพันธุ์พืชและสถานที่ต่าง ๆ ไปของเกษตรกรที่ปลูกถั่วเขียวทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม
 - 1.2 จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในศูนย์ฯ
 - 1.3 จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการโดยตรง โดยอาศัยแบบสอบถามดังที่แสดงไว้ในภาคผนวกเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ สำหรับพื้นที่เพาะปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 1 อยู่ในตำบลคันทอง ตำบลวังทอง และตำบลวังพิรุณ เขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีจำนวนตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 25 ราย ส่วนพื้นที่เพาะปลูกถั่วเขียวของเกษตรกรศูนย์ฯ 4 อยู่ในเขต อำเภอตากฟ้าและอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ จำนวนตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นมี 25 ราย
2. รวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยค้นคว้าและศึกษา

จากเอกสารหนังสือและรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเมล็ดพันธุ์และการปลูกข้าวเขียว โดยตรง ตลอดจนหนังสือ เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ได้มีการอ้างอิงถึงตัวเลขและ สถิติต่าง ๆ จากหน่วยงานและส่วนราชการต่าง ๆ ได้แก่ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการ เกษตร ฯลฯ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพดีและให้ผลผลิตสูงอันจะเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางแก่ทางราชการในการพิจารณากำหนดราคาจำหน่าย เมล็ดพันธุ์ข้าวเขียวและราคาซื้อขายเมล็ดพันธุ์คืนจากเกษตรกร
3. เพื่อเป็นแนวทางประกอบในการศึกษาของผู้สนใจที่จะลงทุนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเขียว
4. เพื่อเป็นแนวทางในการขยายเมล็ดพันธุ์ข้าวเขียวที่มีคุณภาพดีให้เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร
5. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเขียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย